

ΑΠΟΚΟΛΟΚΥΝΘΩΣΙΣ

Ἡ ἀγγλικὴ λέξις *humour* δὲν ἔχει ἀντίστοιχον εἰς τὰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας καὶ οὐδὲ εἶναι ἀκριβῶς ὠρισμένη ἢ αἰσθητικὴ αὐτῆς ἔννοια. Δηλούσα φορὰν πνεύματος ὅλως ἰδιάζοντος καὶ ἀναπτυχθέντος συνήθως κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους θεωρεῖται ἐν γένει ὡς εἶδος τοῦ κωμικοῦ μὴ ἀπαντῶμενον ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Τὰ αἰσθητικὰ ἔργα ἐν οἷς διαπρέπει τὸ *humour* ἔχουσι τοῦτο τὸ διακριτικόν, ὅτι ἐνοῦται ἢ πικρία μετὰ τῆς εὐθυμίας, ἢ μελαγχολία μετὰ τοῦ γέλωτος· ὅτι ἐξυμνοῦσι τὸν κώνωπα καὶ τὴν μωρίαν ἴσα πρὸς τὸν λέοντα καὶ τὴν εὐφυΐαν· ὅτι ἢ ἐξαίρεσις μετατρέπεται εἰς κανόνα, χωρὶς νὰ μετατρέπηται ὁ κανὼν εἰς ἐξαίρεσιν· ὅτι αἱ ἰδέαι εἶναι ἀντίστροφοὶ τῶν συνήθων καὶ ὅτι ὁ κόσμος κρίνεται δι' αὐτοῦ τοῦ κόσμου καὶ ὁ ἄνθρωπος δι' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ οὐχὶ δι' ἰδανικοῦ τύπου κακίας ἢ ἀρετῆς. Διὰ τοῦτο τὰ τοιαῦτα ἔργα βρίθοντα ἀστειοτήτων συνήθως, προκαλοῦσιν ὅμως ῥάκρυα. Οἱ ὑπὸ τοιοῦτου πνεύματος ὀδηγούμενοι συγγραφεῖς σκέπτονται ὅτι, κατὰ γενικὸν κανόνα ὁ ἄνθρωπος εἶναι φίλαυτος καὶ πονηρὸς κατὰ τὸ μᾶλλον, ἢ ἦττον, ἀλλ' ἔχων τὴν συνείδησιν τῶν κακιῶν τούτων περικαλύπτει αὐτὰς ἐπιμελῶς καὶ ἐνώπιον τοῦ κόσμου περιβαλλόμενος τὸ προσωπεῖον τῆς ὑποκρισίας παρίσταται ὅλως αὐταπάρνησις καὶ ἀρετῆ· ὀλίγοι δὲ, ἐκεῖνοι μόνον ἐν οἷς ἢ κακία τῆς καρδίας δὲν ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν κακίαν τοῦ πνεύματος δὲν δύνανται ν' ἀπατήσωσι τὴν κοινωνίαν· διὰ τοῦτο οἱ κακοὶ θεωροῦνται εὐάριθμοι. Ἀλλὰ τὸ *humour* λαμβάνει τὴν κακίαν καὶ πλήττει δι' αὐτῆς τὸν γενικὸν τοῦ ἀνθρώπου τύπον, δι' ἀδιοράτου πικρίας καὶ πολλῆς εὐθυμίας· καὶ σκέπτεται λοιπὸν ὅτι πάντες εἶναι μοχθηροὶ, πάντες ἄσπλαχνοι, πάντες κακοήθεις, ἀλλὰ κρύπτονται ἐν τῷ σκότει, δολοφονοῦσιν

ἐν νυκτὶ, μὴ ἔχοντες τὴν τόλμην τῆς κακίας αὐτῶν· μεταξὺ δικαστοῦ καὶ ὑποδίκου ὑπάρχει ἢ διαφορὰ μόνον τοῦ γνωστοῦ καὶ τοῦ ἀγνωστοῦ, τῆς ὑποκρισίας καὶ τῆς εἰλικρινείας, τῆς τόλμης καὶ τῆς δειλίας.

Ἐν τῇ ἀρχαιότητι μολοῦντι σπάνιος δὲν ἦτο ἄγνωστος ὁ τρόπος οὗτος τοῦ σκέπτεσθαι· τότε ἠγαπᾶτο πολὺ ὁ βίος καὶ μάλιστα ὁ κοινωνικὸς, ἐνῶ ἢ μῆτηρ τοῦ *humour* εἶναι ἢ περιφρόνησις τῆς κοινωνίας· οὐχ ἦττον σκηναί τινες τοῦ Ἀριστοφάνους δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀναγόμεναι εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλολογίας, εἰς δὲ τὸν Λουκιανὸν ἀπαντῶνται λαμπρὰ οὐμοριστικὰ ἔργα, ἐν οἷς διαπρέπει ἢ ἀληθῆς ἰστορία. Ἀλλὰ ἄριστον τοιοῦτον προῖον ἐν τῇ ἀρχαιότητι εἶναι ἢ ἀποκολοκύνθωσις τοῦ Σενέκκα.

Ὁ Κλαύδιος ἀπέθανεν· ὁ Κλαύδιος ἦτο μωρὸς μᾶλλον ἢ κακός· ἀλλ' ἔνεκα τῆς μωρίας αὐτοῦ οἱ περὶ τὸν Κλαύδιον ἔπραξαν πλεῖστα κακουργήματα ἐν ὀνόματί του· ἦτο τραυλὸς καὶ ἐβάδιζεν ὑποσκάζων· τὸ πελώριον αὐτοῦ σῶμα ἐκράτει κεφαλὴν ἀσταθῆ καὶ τρέμουσαν καὶ ἐφαίνετο λίαν γελοῖος. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἀντὶ ἀποθεώσεως ὁ Σενέκκας συνέταξε τὴν ἀποκολοκύνθωσιν.

«Θέλω διηγηθεῖ, εἰς τοὺς ἀνθρώπους τί συνέβη ἐν οὐρανοῖς τὴν 15 ὀκτωβρίου, ἐπὶ τῆς Ἰπατίας τοῦ Ἀσινίου Μαρκέλλου καὶ Ἀκιλίου Ἀβιόλα· καὶ τοῦτο ἀμερολήπτως ἄνευ καταφορᾶς ἢ εὐνοίας. Θὰ μ' ἐρωτήσωσι βεβαίως πῶς τόσον καλῶς ἐπληροφορήθην τὰ γεγονότα; εἰδοποιῶ ὅμως ὅτι ἂν θέλω δὲν θ' ἀπαντήσω. Τίς δύναται νὰ μὲ ἀναγκάσῃ; εὐτυχῶς ἐγενόμην ἐλεύθερος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ κομψοῦ ἐκείνου ἀνθρώπου ὅστις ἐπεκύρωσε τὴν παροιμίαν ὅτι ὁ εὐτυχῆς γεννᾶται ἢ βασιλεὺς ἢ βλάξ.

» Ἀλλὰ καὶ ἂν θελήσω ν' ἀπαντήσω θὰ εἶπω ὅπως πάντες, ὅ,τι μοῦ κατέβη. Ζητοῦσι ποτὲ ἐγγύησιν ἀπὸ τοὺς ἱστορικούς; ... Ὡς πρὸς τὴν ὥραν δὲν δύναμαι νὰ τὴν ὀρίσω ἀκριβῶς· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ φιλόσοφοι θὰ συμ-

φωνήσωσιν εὐχερέστερον ἢ τὰ ὠρολόγια.»

Ἐν τούτοις ὑποθέτει ὅτι ἦτον ἑσπέρας, καὶ τοῦτο περιγράφει διὰ στίχων ἐμπαιζόντων τοὺς τὰ μικρὰ διὰ πολλῶν περιγράφοντας. Ὁ Ἑρμῆς, ὃν ἡ μωρία τοῦ Κλαυδίου πολὺ διεσκέδαζε βλέπων ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἀγωνιᾷ μεταξύ ζωῆς καὶ θανάτου παρακάλεσε τὴν τρίτην τῶν μοιρῶν, τὴν Κλωθῶ, νὰ κόψῃ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς τοῦ Κλαυδίου, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῶν βασάνων ὁ ἄνθρωπος.

«— Ἀλλὰ ἀπήντησεν ἡ Κλωθῶ, ἐπεθύμουν νὰ ζήσῃ εἰσέτι ἡμέρας τινὰς ὅπως μετασχηματίσῃ εἰς Ῥωμαίους πολίτας τοὺς ὀλίγους ἄνθρώπους, οἵτινες εἰσέτι δὲν ἐγένοντο, ἀφοῦ ἐχαίρετο βλέπων Ἕλληνας, Γαλάτας, Ἴσπανοὺς, καὶ ἄλλους μὲ τήβεννον. Ἄλλ' ἄς γίνῃ τὸ θέλημά σου πρέπει τῶντι νὰ μείνωσι καὶ τινες μὴ Ῥωμαῖοι ὡς προζύμιον.

Ἡ μοῖρα ἔκοψε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς τοῦ Κλαυδίου· κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ὁ Κλαύδιος ἠκροᾶτο κωμωδῶν· ἐξέπεμψε στεναγμὸν ἐκ τοῦ ὄργανου δι' οὗ ἐλάλει εὐχερέστερον καὶ ἀπέθανεν ἐκφωνήσας ὡς τελευταίας λέξεις. Φεῦ! ἐλερώθην! Δὲν γνωρίζω, λέγει ὁ Σενέκας, ἂν ἐκέκτητο εἰς τοσοῦτον βαθμὸν τὸ γνῶθι σαυτόν· ἀλλὰ τοὺς ἄλλους οὕτω μετεχειρίζετο.

Ὁ Κλαύδιος ἀποθανὼν ἐβάδισε πρὸς τὸν Ὀλυμπον καὶ ἐκρυσσε τὴν θύραν τῶν ἀθανάτων δωμάτων. Ὁ θυρωρὸς ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Δία ἄγνωστον τινα ὑψηλοῦ ἀναστήματος, λευκὸν ὡς αἶγα, τρέμοντα τὴν κεφαλὴν καὶ σύροντα τὸν δεξιὸν πόδα μὲ ὕψος λίαν παράδοξον. Ἐρωτηθεὶς πόθεν ἦτο, ἀπήντησε μεταξύ τῶν ὀδόντων του κάτι ἀκατάληπτον, μὴ ἀνῆκον οὐδ' εἰς τὴν Ἑλληνικὴν οὐδ' εἰς τὴν Λατινικὴν, οὐδ' εἰς ἄλλην τινὰ τῶν γνωστῶν γλωσσῶν. Τότε ὁ Ζεὺς ἐπεκαλέσατο τὴν Ἡρακλέα ὅστις διατρέξας πᾶσαν τὴν γῆν ἐγνώριζε πάντας τοὺς λαοὺς, καὶ εἰς αὐτὸν ἀνέθετο νὰ ἐξετάσῃ τίνος τόπου ἄνθρωπος ἦτο. Ὁ Ἡρακλῆς, καίτοι συνειθίσας νὰ βλέπῃ τέρατα, ἐρρίγησεν ὁμως πλησιάσας τὸν

Κλαύδιον· ἐκπλαγεὶς ἐκ τοῦ ἀσυνήθους βαδίσματος, ἐκ τοῦ ὑποκώφου σκληροῦ βελάσματος τοῦ ὁμοιάζοντος μᾶλλον μηκυθμὸν θαλασσίου τέρατος, ἡ φωνὴν ζώου χερσαίου. — Ἄ! εἶπε, ἰδοὺ τὸ δέκατον τρίτον ἄθλόν μου.» Ἀλλὰ παρατηρῶν προσεκτικώτερον ἐνόμισεν αὐτὸν ἐκρίνε χαρακτηριστικὰ ἀνθρώπινον. Τὸν ἐσταμάτησε λοιπὸν καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἑλληνιστί.

Τίς πόθεν εἶ; ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις; ἠδὲ τοι κῆρ;

Ὁ Κλαύδιος βλέπων ὅτι ἔχει ἐνώπιον αὐτοῦ φιλολόγους ἄνδρας ἠλπισεν ὅτι θὰ συγγράψῃ τις αὐτῶν τὴν ἱστορίαν του. Ἀναγγέλλει λοιπὸν ἑαυτὸν ὡς Καίσαρα διὰ τοῦ ἐπομένου ὁμηρικοῦ στίχου.

Ἰλιόθεν με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασεν.

Ἄλλ' ὁ ἐπόμενος στίχος, ἐπίσης ὁμηρικὸς ἦτο καταλληλότερος.

Ἐνθα δ' ἐγὼ πόλιν ἐπραθον ὠλεσα δ' αὐτούς.

Αἰφνης εἰσέρχεται ὁ Πυρετὸς ὅστις κατέλιπε τοὺς ἐν Ῥώμῃ συναδέλφους αὐτοῦ θεοὺς καὶ ἠκολούθησε τὸν Κλαύδιον.

— Μάθετε, ἐκραύγασεν, ὅτι αἰωνίως ψεύδεται αὐτός· τὸ γνωρίζω κάλλιστα διότι συγκατώκησα πολλὰ ἔτη μετ' αὐτοῦ· εἶναι χωρικὸς τοῦ Δουγδούνου ἐγεννήθη εἰς Γαλατίαν· σᾶς λέγω δὲν εἶναι Ῥωμαῖος καὶ γνωρίζεις κάλλιστα σὺ, Ἡράκλεις, ὅτι πολὺ ἀπέχει ὁ Ῥοδανὸς τοῦ Ξάνθου.

Τότε ὁ Κλαύδιος παροργισθεὶς ἤρχισε νὰ γρυλλίξῃ ὅσον ἠδύνατο ἰσχυρότερον. Διὰ σχημάτων δεικνύων τὸν Πυρετὸν ἔνευε ν' ἀποκεφαλίσωσιν αὐτόν· τὴν χειρονομίαν ταύτην ἐγνώριζε κάλλιστα διότι ἦτο ἡ συνήθης αὐτοῦ. Ἀλλὰ τίς τὸν ἤκουεν;

— ὦ, ὦ, φίλε, εἶπεν ὁ Ἡρακλῆς μὴ μᾶς κάμῃς τὸν ἀνόητον. Εἰπέ ἀμέσως τὴν ἀλήθειαν ἢ σοῦ τὴν ἀποσπῶ.

Καὶ μετὰ μεγάλης τραγικῆς πομπῆς ἤρξατο ἐπανερωτῶν αὐτὸν ἐμμέτρως περὶ τῆς πατρίδος του. Ἀλλὰ καίτοι μετὰ προσπεποιημένου θάρρους ὁμιλῶν ὁ Ἡρακλῆς, ἐφοβεῖτο τὸ θηρίον. Ὁ Κλαύ-

διος ἐν τούτοις βλέπων ὅτι δὲν ἀπετεί-
νετο πρὸς Ῥωμαίους ἐν Ῥώμῃ, ἐπείσθη
ὅτι ὁ ἀλέκτωρ εἶναι κύριος μόνον ἐν τῷ
ὄρνιθῶνι αὐτοῦ καὶ ἤρχισεν ἐπιεικῶς
ὠρνούμενος. Ἄν ἠδύνατο ἐέτις νὰ μαν-
τεύσῃ τί ἔλεγεν ἠθελεν ἀκούσῃ τὰ ἐξῆς.

— Ἡλπιζα, ἰσχυρότατε θεῶν Ἡρά-
κλει, ὅτι σὺ ἠθελες μὲ βοηθήσει πρὸ
παντός· ἐλησμόνησες λοιπὸν ὅτι ἐνώ-
πιον τοῦ νοσῶ σου προήδρευον τοῦ δικα-
στηρίου κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούλιον καὶ
Αὐγουστον; Καὶ ὅτι ἡμέραν καὶ νύκτα
ἠκροώμην τῶν δικηγόρων; Ἐκαθάρισες
τὴν κόπρον τοῦ Αὐγείου, ἔστω· ἀλλὰ κα-
τεβρόχθησα μυριάκις περισσοτέρας ἀ-
καθαρσίας ἀκροώμενος τῶν δικανικῶν
φωνασιῶν.

Διηγεῖται λοιπὸν τίς εἶναι καὶ ζητεῖ
τὴν ἀποθέωσιν. Ἄλλ' ὁ Ζεὺς ὀργίζεται.

— Καὶ τί εἶδους θεὸς θὰ γίνῃ αὐτός;
Μήπως Ἐπικούρειος θεὸς διότι περὶ
οὐδενὸς φροντίζει καὶ οὐδεὶς φροντίζει
περὶ αὐτοῦ; Ἡ μᾶλλον Στωϊκὸς θεός,
διότι ὁ θεὸς οὗτος, κατὰ Οὐάρωνα οὔτε
σκέπτεται οὔτε γεννᾷ; Τώρα βλέπω ὅτι
εἶναι κατάλληλος ὡς Στωϊκὸς θεός.
Οὐδὲ καρδίαν οὐδὲ κεφαλὴν ἔχει. Ἄλλ'
ἂς ζητήσῃ τὴν χάριν ταύτην ἀπὸ τὸν
Κρόνου οὔτινος τὴν ἑορτὴν παρέτεινεν
ἐπὶ ἔτος· ἐγὼ ὁ καταδικασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ
δὲν θὰ τὸ ἀνεχθῶ· ἂς ἀρκεσθῇ εἰς τὸν
ἐν Βρετανίᾳ ναὸν ὃν ἠγειραν αὐτῷ οἱ
βάρβαροι ψάλλοντες μωροῦ εὐϊλάτου
τυχεῖν.

Ἐπὶ τέλους γενομένου θορύβου ὁ
Ζεὺς ἐπέβαλε σιωπὴν καὶ διέταξε νὰ
γίνῃ τακτικὴ ψηφοφορία· ἐνῶ δ' ἕκα-
στος ὑπεστήριζε τὴν ὑπὲρ ἢ κατὰ γνώ-
μην του ὁ Ἡρακλῆς παρέπειθε νὰ κηρυ-
ξωσιν αὐτὸν θεὸν ὑποσχόμενος ὅτι καὶ
αὐτὸς θὰ διαθέσῃ τὴν ψῆφον αὐτοῦ ἐν
ἄλλῃ περιπτώσει ὑπὲρ τῶν συναδέλφων
αὐτοῦ· χεὶρ χεῖρα νίπτει. Ἐνῶ δὲ αἱ
γνώμαι ἦσαν διηρημέναι, ἐγείρεται ὁ
Αὐγουστος, ὅστις ἀφότου ἐγένετο θεὸς
διῆγε βίον ἀπράγμονα, οὐδέποτε λαβὼν
τὸν λόγον, διὰ μακρῶν πρὸς τοὺς πα-
τέρας Συγκλητικὸς ἀγορεύσας, πεί-
θει αὐτοὺς ἐκθέτων τὰ ἐγκλήματα τοῦ

Κλαυδίου, ν' ἀποπέμψωσιν αὐτὸν ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ.

Τοῦτο καὶ ἀπεφασίσθη ἀμέσως ὁ
Ἑρμῆς σφίγγων τὸν λαιμὸν αὐτοῦ τὸν
σύρει πρὸς τὴν κατοικίαν ἐξ ἧς οὐδεὶς
ἐπανῆλθε. Διερχόμενοι διὰ τῆς ἱερᾶς
ὁδοῦ ἀπήντησαν τὴν κηδεῖαν τοῦ Κλαυ-
δίου· ἡ Ῥώμη διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ
εἶχεν ἀναλάβει ζωὴν θραύσασα πρὸς
καιρὸν τὰ δεσμά της· πάντες ἐπευφή-
μουν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Καίσαρος, καὶ
μόνον ὄργανά τινα αὐτοῦ ἐθλίβοντο κρύ-
πτοντα εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας αὐ-
τῶν τὴν θλίψιν. Ὁ Κλαύδιος βλέ-
πων τὴν κηδεῖαν αὐτοῦ ἐνόησεν ἐπὶ τέ-
λους ὅτι ἀπέθανεν· ἤκουε δὲ κομπάζων
τὸ κατὰ τύπους ψαλλόμενον ἐπικήδειον
ᾄσμα, δι' οὗ εἰρωνικῶς ἐψάλλοντο αἱ
ἄρεταὶ αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ Ἑρμῆς συλλαβὼν
αὐτὸν ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ τὸν ἔσυρε διὰ
τοῦ πεδίου τοῦ Ἀρεως πρὸς τὸν Ἄδην·
τὸ ἔδαφος ἦν ὀλισθηρὸν καὶ ὁ Κλαύδιος
καίτοι χωλὸς ἔφθασε ταχέως εἰς τὰς
πύλας τοῦ Ἄδου, ὅπου ἐρρίγησεν ἰδὼν
τὸν Κέρβερρον. Ἐν τούτοις εἰσῆλθον καὶ
ἀμέσως περιεστοίχησαν αὐτὸν πάντες
οἱ παρ' αὐτοῦ φονευθέντες. Τὸ πλῆθος
ταῦτο ἰδὼν ὁ Κλαύδιος, — ἰδοὺ ἐγὼ ἀνα-
κράζει ἐν μέσῳ φίλων.

— Φίλων; ἔκραξεν ὁ Πομπηῖος, δή-
μιε, σὺ μᾶς ἀπέστειλες ἐδῶ. Ἐλθέ, ἐλ-
θέ ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ.

Καὶ ἔσυραν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Αἰα-
κοῦ ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐμε-
λέτα τὸν Κορνήλιον νόμον περὶ φόνων.
Ὁ Πομπηῖος εἰσήγαγε τὴν κατηγορίαν
περὶ φόνων τριακοσίων συγκλητικῶν,
τριακοσίων ἰππέων, διακοσίων εἴκοσιν
ἐνὸς πολιτῶν Ῥωμαίων καὶ ἄλλων ὅσα
ψάμαθός τε, κόνις τε. Ὁ Κλαύδιος τε-
ταραγμένος ἐζήτηε συνήγορον· ἀλλὰ μα-
ταίως· μετὰ πολλὴν ὥραν ἠγέρθη ὁ
Πετρόνας ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀλλὰ κατεπνίγη
ἡ φωνή του ὑπὸ τοῦ Πομπηῖου. Ὁ Αἰα-
κὸς ἀφοῦ ἤκουσε μόνην τὴν κατηγορίαν
ἀπήγγειλε τὴν ἀπόφασιν.

Εἶπε πάθοι τὰ κ' ἔριξε, δίκη κ' ἰθεῖα γένοιτο.

Πάντες ἐξεπλάγησαν διὰ τὸ εἶδος

τοῦτο τὸ πρωτοφανές τῆς διαδικασίας, ὅπερ μᾶλλον σκληρὸν ἢ πρωτοφανές ὑπέλαβεν ὁ Κλαύδιος.

Ἐν τούτοις ἐσκέφθησαν περὶ τῆς ποινῆς. Ἐπροτάθη ν' ἀνακουφίσωσι τὸν Τάνταλον, τὸν Ἰξίωνα ἢ τὸν Σίσυφον καὶ ν' ἀναθέσωσι τὸ ἔργον εἰς τὸν Κλαύδιον. Ἄλλ' εἶπεν ὅτι ἡ ἀρχὴ αὕτη ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ καὶ εἰς τὸν Κλαύδιον τὴν ἐλπίδα ὅτι καὶ αὐτὸς ἠδύνατο ἐπὶ τέλους ν' ἀνακουφισθῇ· ἀπεφασίσθη νὰ εὐρώσῃ ποινὴν ἣτις ὑποχρεοῦσα αὐτὸν εἰς ἀδιάκοπον ἐργασίαν, νὰ διεγείρῃ τὴν πλεονεξίαν αὐτοῦ διὰ ματαίων ἐλπίδων. Ὁ Αἰακὸς τὸν κατεδίκασε νὰ παίξῃ κύβους μὲ κερατίνην τρυπημένην· ἀμέσως ὁ Κλαύδιος ἤρχισε νὰ παίξῃ καὶ ἐχύνοντο οἱ κύβοι καὶ ἔσπευδε χωλαίνων νὰ συνάξῃ αὐτούς. Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἐφάνη ὁ Καλιγόλας καὶ ἅμα εἶδε τὸν Κλαύδιον ἀπήτησεν αὐτὸν ὡς δούλον του. Προσήγαγε μάρτυρας ὅτι ἐμαστίγωσεν, ἐκυλάφισε καὶ πολυειδῶς ἐτιμώρησεν αὐτὸν ἄλλοτε ὡς δούλον. Πάραυτα ὁ Αἰακὸς τὸν ἐπεδίκασεν εἰς αὐτόν· ὁ δὲ Καλιγόλας ἐδώρησεν αὐτὸν εἰς τὸν ἀπελεύθερόν του Μένανδρον.

Τοιαύτη ἡ ἀποθέωσις τοῦ Σενέκκᾶ ἴσως δὲν ἤρμοζεν εἰς τὸν θαυμαστὴν τῶν κακουργιῶν τοῦ Νέρωνος, εἰς τὸν ποιήσαντα τὴν ἀπολογία τῆς μητροκτονίας τοῦ αὐτοκράτορος, ἢ τοιαύτη μετὰ θάνατον ἐπίθεσις κατὰ τοῦ ἀτυχοῦς Κλαυδίου, ὅστις ἐξ ἰδίας προαιρέσεως οὐδὲν ἔπραξε κακόν· ἀλλὰ τὸ ἔργον εἶναι εὐφυές καὶ τὰ πάντα ἐπιτρέπονται τῇ εὐφυΐᾳ.

Δ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΕΞΕΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΚΥΡΙΟΣ — ΚΥΡΙΑ

Ἡ τιμητικὴ προσφώνησις Κύριος, ἥς τοσαύτην σήμερον ποιοῦμεν χρῆσιν, ἠναγκασμένοι ὄντες νὰ συνοδεύωμεν δι'

αὐτῆς τὸ ὄνομα ἐκείνων πρὸς οὓς ἀποτεινόμεθα ὅπως μὴ σκαιοὶ καὶ ἀγροῖκοι ὑποτεθῶμεν, δὲν ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν ἐγχειριδίων τῆς ἐθιμοταξίας, οὐδὲ εἶναι ἀπλή μετάφρασις τοῦ γαλλικοῦ monsieur, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, μάλιστα δὲ οἱ μεταγενέστεροι καὶ οἱ Βυζαντινοὶ, ἐποιοῦντο χρῆσιν αὐτῆς ἐπὶ περιστάσεων καθ' ὁλοκληριανόμοιων.

Ἐν τῇ μεταφράσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης ὑπὸ τῶν ἐβδομήκοντα, καὶ ἐν τῇ καινῇ διαθήκῃ εὐρίσκομεν πολλὰ παραδείγματα τῆς τοιαύτης χρήσεως ὡς: «Ἰδοὺ, κύριοι, ἐκκλίνατε εἰς τὸν οἶκον τοῦ παιδὸς ἡμῶν.» *) «Κύριε Μωϋσῆ, κώλυσον αὐτούς.» **) «Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ.» ***) Ὡσαύτως καὶ εἰς τοὺς πατέρας τῆς ἐκκλησίας: «Κυριέ μου Πέτρε.» †) «Δέομαι, κύριε Φουσκιανέ.» ††) καὶ «Κύριε ὦ ναύκληρε.» †††) ἔνθα περίεργος εἶναι ἡ παρένθεσις τοῦ κλητικοῦ ἐπιφωνήματος ὦ.

Ὁ γνωστὸς σχολιαστὴς τοῦ Ὁμήρου Εὐστάθιος, ὁ Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπος, γράφει τὰ ἀκόλουθα περὶ τῆς λέξεως κύριος, ἐν πονηματίῳ ὅπερ φέρει τὴν παράδοξον ἐπιγραφήν, Πρὸς τὸν βαρέως ἀκούοντα, εἶπερ ἱερωμένος ὦν καλεῖται παπᾶς: «Εἰ δὲ καὶ σὺ νὰ παξιοῖς τὸ θεῖον ὄνομα ὧ συνεκβάλλεται καὶ ὁ δεσπότης καὶ ὅσα τοιαῦτα ὑπεροχικά· ἀλλ' ἐγὼ εὐχομαι παπᾶς εἶναι. Οὐαὶ γάρ μοι, ὅτε ἀπαξιωθείην τῆσδε τῆς κλάσεως. Ἐγκρίνεται πολλαχού καὶ ὁ κύριος ἐπὶ ἀνθρώπων, ἔτι δὲ ὁ κύρις τὸ πατερικὸν καὶ οὕτω πνευματικώτερον. Οὐκ εἰς ἕλαττον δὲ τούτων ἐκπίπτειν ἐγνωσταὶ ὁ παπᾶς. Ὁ κύρις μὲν γὰρ οὔτε ἐλληνίζεται, καὶ ἀκραιφνῶς ἀνθρωπικότερόν ἐστιν, οὐδὲ καὶ θείας ἄλλης εὐχῆς ἐξήρτηται. Ὁ δὲ κύριος, εἰ καὶ ἀνωφορεῖ-

*) Γενεσ. ΙΘ. 2.

**) Ἀριθμ. ΙΑ. 28.

***) Ἰωάν., Δ'. 19.

†) Κλήμ. Ῥώμ., Ὁμιλ. 13,5. 20,5.—

††) Ἰππολυτ., σ. 287. ἔκδ. Oxford.

†††) Μόσχου, Δαιμωνάριον 55. ed Migne.—